

AVROPA VƏ AMERİKA ƏDƏBİYYATI

**Virçiniya Vulfun “Onun öz otağı” əsərində
yaradıcı qadın axtarırları və yazıçı “mən”i****Sevda Hüseynova**

Bakı Mühəndislik Universiteti. Azərbaycan.

E-mail: shuseynova@beu.edu.az

Annotasiya. Virçiniya Vulf XX əsrin birinci yarısında ingilis ədəbiyyatında önəmli yeri olan aparıcı ədəbi fiqurlardan biridir. V.Vulf Blumsberi qrupunun ən fəal üzvlərindən biri idi. Blumsberi qrupu ingilis cəmiyyətinin intellektuallarının, yazıçıların, rəssamların, Kembriç məzunlarının elitar bir qrupu idi. V.Vulf özünü spiritualist hesab edirdi, yəni onun üçün maddi dünya deyil, mənəvi və ruhi dünyalar, insanın iç dünyası, hissləri, duyğuları daha önəmli idi.

Üç nəhəng yazıçı- irlandiyalı Ceyms Coys, fransız yazıçıları Marsel Prust və Frans Kafka modernizmin həqiqi mənada dahiləri hesab olunurlar. Virçiniya Vulf üç nəhəng yazıçı- irlandiyalı Ceyms Coys, fransız yazıçıları Marsel Prust və Frans Kafkanın təsiri altında ədəbiyyatda modernizmə üstünlük verir və bu dövrü “fracmentli şüur dövrü” adlandırır.

Yazıçının 1929-cu ildə qələmə aldığı “Onun öz otağı” (“A room of ones own”) əsəri feminizm hərəkatına məxsus öz içində qadın azadlığı, qadın və ədəbiyyat, qadınların ədəbiyyatda və yaradıcılıqdakı rolu mövzularını özündə ətraflı şəkildə ehtiva edən dövrün ən möhtəşəm əsərlərindən hesab edilir. Əsəri oxuyarkən biz əslində Virçiniya Vulfun da bir axtarış içərisində olduğunu görürük. O, da eyni oxucu kimi öz suallarına cavab axtarır. Nə üçün qadınlar ədəbiyyatda bu qədər az yer tuturlar? Yazıçı qadınlara səslənir və bildirir ki, artıq onlar da indiyə qədər içlərində daima gizlətməli olduqları istedadları gün üzünə çıxartmalıdırlar. Artıq onlar da Şekspir kimi tamaşalar yazmalı, Bethoven kimi əsərlər bəstələməli, dünyada bir çox kəşflərin altında imzalar atmalıdırlar.

V.Vulfun əsərlərinin əsasını elə ideyalar təşkil edir ki, onlar həmişə yaradıcılıq üçün müasir səslənir və onun qaldırdığı problemlərin bir çoxu hər zaman insan qarşısında dayanmış və dayanacaqdır.

Açar sözlər: yaradıcı qadın, obraz, müasir ingilis ədəbiyyatı, modernizm, ingilis cəmiyyəti

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 18.01.2021; qəbul edilib – 26.01.2021

**“The writer's “self” and Virginia Woolf's search
for a creative woman in “A Room of One`s Own”****Sevda Huseynova**

Baku Engineering University. Azerbaijan.

E-mail: shuseynova@beu.edu.az

Abstract. Virginia Woolf is one of the leading literary figures of the first half of the twentieth century in English literature. Wolfe was one of the most active members of the Bloomsbury group. Bloomsbury was an elite group of intellectuals, writers, artists and Cambridge alumni of English society. Woolf considered herself a spiritualist, that is, not a material world, but a spiritual, moral world and inner feelings of a human was of great importance for her.

Under the influence of three great writers – James Joyce from Ireland, French writers Marcel Proust and Franz Kafka – who are the true geniuses of modernism, Virginia Woolf preferred modernism in literature and called this period a “fragmentary period of consciousness”.

Written in 1929, "A room of one's own" is considered one of the greatest works of the era, covering in detail the themes of women's freedom, as well as the role of women in literature and creativity in the feminist movement. Reading the book, we actually see that Virginia Woolf is in search as well. The writer as her readers, is searching for answers to her questions. Why do women occupy so little space in literature? The author calls on women and states that they must also reveal their talents, which they have had to hide so far. Now they must also perform plays like Shakespeare, compose works like Beethoven.

The works of V.Wolf are based on such ideas that always sound modern for creativity, and many of the problems that she emphasized in her works have always been and are faced by people.

Keywords: creative woman, character, modern English literature, modernism, English society

Article history: received – 18.01.2021; accepted – 26.01.2021

Giriş / Introduction

Virciniya Vulf dünyə ədəbiyyatı tarixində modernizm cərəyanının bir qolu kimi tanınan feminizm hərəkatının ilk təmsilçilərindən biri kimi tanınan, feminist düşüncələrin güclənməsində və inkişafında önəmli rolu olan görkəmli ingilis yazıçısı, tənqidçisi və tərcüməçisidir. O, 1915-ci ildə nəşr olunmuş "Səyahət" adlı ("The Voyage Out") ilk romanı və bundan sonra yazdığı "Ceykobun otağı" ("Jacob's Room") (1922), Missis Dellouey ("Mrs. Dalloway") (1925), "Mayaka doğru" ("To the Lighthouse") (1927), "Dalğalar" ("The Waves") (1931), "Flaş" ("Flush") (1933), "Üç qızıl pul vahidi" ("Three Guineas") (1938), "Orlando" ("Orlando") (1928), "Aktlar arasında" ("Between The Acts") (1941), "İllər" ("The Years") (1937) və s. əsərləri ilə böyük şöhrət qazanmışdır [7, s.51].

Virciniya Vulf (əsl adı Adelina Virciniya Stefens) 1882-ci ildə Londonda aristokrat ailəsində anadan olmuşdur. Onun atası Lesli Stefens yazıçı, tənqidçi, filosof, anası isə həyatını ərinə xidmətə həsr etmiş kübar xanım idi. Onların evində o zamankı kübar cəmiyyətin nümayəndələri yığışar, impressionistlərdən, Z.Freyddən, K.Yunqdan danışardılar. V.Vulf Blumsberi qrupunun ən fəal üzvlərindən biri idi. Blumsberi qrupu ingilis cəmiyyətinin intellektuallarının, yazıçılarının, rəssamlarının, Kembriç məzunlarının elitar bir qrupu idi. Bu qrupda şairlər (Tomas Eliot), filosoflar (Bertran Rassel), ədəbiyyatşünaslar (R.Fray), iqtisadçılar, sənətşünaslar toplaşardılar. Onlar Corc Edvard Murun fəlsəfəsinin təsiri altında idilər və hesab edirdilər ki, insanlar arasında əsl dostluq, sevgi, qarşılıqlı cazibə idealları əsasdır və yalnız səmimilik və azadlıq olan yerdə bu hisslər inkişaf edə bilər [3, s.111].

Əsas hissə / Main Part

V.Vulf özünü spiritualist hesab edirdi, yəni onun üçün maddi dünya deyil, mənəvi və ruhi dünyalar, insanın iç dünyası, hissləri, duyğuları daha önəmli idi.

Qeyd etmək lazımdır ki, Birinci Dünya müharibəsi ərəfəsində Qərbi Avropa və Amerika sənətində modernizm çiçəklənirdi. Modernizm müxtəlif məktəblərdən (imajinizm, dadaizm, ekspressionizm, konstruktivizm, sürrealizm və s.) ibarət idi. Modernizm ilk mədəni dövr idi ki, klassika ilə vidalaşmış əbədi suallara yeni cavablar axtarırdı. İngilis şairi S.Spenderin 1930-cu ildə dediyi kimi, "modernistlər tamam yeni ədəbiyyat yaratmağa çalışırlar. Onlar hiss edirlər ki, bizim dövrümüz keçmiş sənətin şərtlərindən kənardadır" [3, s.108-109].

Modernizmin yarandığı illərdə ənənəvi humanist mədəniyyət tənəzzülə uğramışdı, başlanan Birinci Dünya müharibəsi insan həyatının dəyərsizliyini göstərdi, humanist mədəniyyətin fiziki və mənəvi iztirablara qadağaları kütləvi qırğınlarla əvəz edildi. İspan filosofu Xose Orteqa –i-Qassetin yazdığı kimi, modernizm dehumanistləşmiş, qeyri-humanistləşmiş zamanın incəsənətidir [3, s.110].

Modernistlər insan həyatını bir zərif an kimi dərk edirdilər. Yaradıcı insanlar insan həyatının faciəsini, dünyanın absurdluğunu, dəhşətini, eyni zamanda böyüklüyünü, gözəlliyini göstərməyə çalışırdılar.

şirdilər. Modernistlərə ictimai problemlər deyil, insanın şüuru ilə təhtəl-şüurun qarşılıqlı əlaqəsi, onun hafizəsi, dünyanı qavraması maraqlı idi. İnsanın iç dünyasını təsvir etməklə modernistlər ictimai rəyə, ənənəvi həyat tərzinə qarşı çıxırdılar ki, bu da XX əsrin əvvəllərində üsyan kimi qəbul edilirdi. Üç nəhəng yazıçı – irlandiyalı Ceyms Coys, fransız yazıçıları Marsel Prust və Frans Kafka modernizmin həqiqi məna da hilər hesab olunurlar. Virciniya Vulf onların təsiri altında ədəbiyyatda modernizmə üstünlük verir və bu dövrü “fragmentli şüur dövrü” adlandırır.

V.Vulf eyni zamanda XX əsrin əvvəllərində ingilis ədəbiyyatında realistlərlə psixoloji məktəbin tərəfdarları arasında gedən qızğın mübahisələrin iştirakçısı idi. Hər iki tərəf anlayırdı ki, xarakter istənilən bədii əsərin əsasıdır. Lakin bu anlayışı fərqli izah edirdilər. 1919-cu ildə yazdığı “Müasir nəsr” (“Modern Fiction”) adlı məqaləsində Vulf göstərir ki, xarakter sosial şərtlə kateqoriya olsa da, özündə fərdi və təkrarolunmaz psixi xüsusiyyətləri cəmləşdirir [3, s.111-112].

Tənqidçilər V.Vulfun yaradıcılığını 1915-1922, 1923-1927, 1928-1941-ci illəri əhatə edən üç mərhələyə bölürlər. Yazıçı 1919-cu ildə yazdığı “Müasir nəsr” adlı məqaləsində qeyd edir ki, insan daxili aləmində cəmlənən əsərləri qələmə almalıdır, yeni romanlar köhnə şərtlərdən, xronoloji ardıcılıqdan azad olmalıdır. O, yazırdı: “Əgər yazıçı kölə deyil, azad insan olsaydı, əgər təhriklə deyil, öz seçimi ilə yazsaydı, əgər yazdığı ümumi şablonlara deyil, müəllifin şəxsi hisslərinə əsaslınsaydı, o zaman təsdiqlənmiş eyni üslubda yazılmış bir roman, faciə, komediya olmazdı. Həyat küçələrdə simmetrik yerləşən qaz fənərlərinin zəncirindən ibarət deyil. Həyat nurdu, doğulduğumuz andan ömrümüzün sonuna qədər bizi əhatə edən yarımşəffaf örtükdür. Məgər yazıçının məqsədi bu dəyişkən, bilinməz, sərhədsiz ruhu oxucuya çatdırmaq deyilmi?” [4, s.96].

XX əsrin əvvəllərində bir çox yazıçıların yaradıcılığında Freyding psixologiyasından asılılıq vardı. Vulf müasir sənətlə bağlı yazırdı: “gün ərzində özünüzün adı şüurunuzla diqqət edin. Şüur mil-yardlarla təəssüratlar alır- adi, fantastik, ani, yaddaqalan və s.” Vulfun və eyni zamanda Coysun yaradıcılığında açıq-aşkar görmək olar ki, müasir dövr yazıçıların hədəfləri daxili alovla şüuru işıqlandırmaq, təhtəlşüurdakı gizlinlərə maraq oymatmaq idi. Onların əsas məqsədi fərdin paradoksallığını, daxili məni, rəmzlərin çoxmənalılığını təmin etmək və oxucunu fəallaşdırmaq idi [3, s.113].

Yazıçının 1929-cu ildə qələmə aldığı “Onun öz otağı” (“A room of ones own”) əsəri feminizm hərəkatına məxsus öz içində qadın azadlığı, qadın və ədəbiyyat, qadınların ədəbiyyatda və yaradıcılıqdakı rolu mövzularını özündə ətraflı şəkildə ehtiva edən dövrün ən möhtəşəm əsərlərindən hesab edilir. Qeyd etmək lazımdır ki, bu mövzu yazıldığı dövrdə çox aktual idi və sadəcə ingilis cəmiyyətinin oxucusuna deyil, bütün dünyaya xitab edirdi. Heç təsadüfi deyil ki, “Onun öz otağı” əsərindən bir il öncə, 1928-ci ildə ölkəmizdə dövrün mühüm ictimai, siyasi, etik problemlərindən birinə çevrilən qadın azadlığı məsələsini işıqlandırmaq üçün dahi dramaturq Cəfər Cabbarlı “Sevil” pyesini yazmışdır.

Virciniya Vulfun əsərlərini dərinlən anlamaq üçün ilk olaraq o dövrü nəzərdən keçirib, dövrün şərtləri ilə tanış olmaq vacibdir. Vulfun 18 yaşında üzləşdiyi ən ciddi problem təhsildə edilən ayrışçılıqlar idi. O dövrdə dünyanın öncəlikli universitetlərindən hesab olunan Oksfordda qadınların da təhsil alma hüququ 1920-ci illərdə qəbul olunmuşdu. Digər öndə gedən universitetlərdən biri hesab olunan Kembriçdə qadınlara məzun olduqda təqdim olunan diplomların yalnız müəyyən imtiyazlara sahib olduğu açıq-aydın idi. Belə bir şəraitdə yaxınları universitetdə təhsil alsada, Vulf bu haqdan məhrum edilmişdi. Əlavə olaraq, Kembriçdə oxuyan yaxınlarını görməyə gedən Vulfun təkbaşına kitabxanaya getməsi, hətta otların üstündə yeriməsi belə qadağan idi. Universitetlərin yeməxanalarında oğlan tələbələrə verilən yeməklər belə qız tələbələrə verilən yeməklərdən olduqca yaxşı idi. Qadınlar o dövrdə bir çox hüquqlardan məhrum edilmişdilər, təkbaşlarına çöldə gəzə bilməz, istədikləri peşə ilə məşğul ola və ya sevdikləri insanlarla ailə qura bilməzdilər. Bütün bu ayrışçılıqlarla mübarizə aparmağa qətiyyətli olan Virciniya Vulf bu mübarizəsini qələmi ilə aparmağı qərara aldı. O, düşündü ki, bu problemlərlə mübarizə aparmağın ən yaxşı metodu yazmaqdır.

Xüsusi istedadı ilə fərqlənən ingilis yazıçısı Virciniya Vulfun “Onun öz otağı” əsəri feminizm hərəkatının klassik əsəri olaraq qəbul edilir. Əsər Vulfun 1928-ci ildə Nyunham və Girton Universitetlərində söylədiyi iki nitqinin mətninə əsaslanır və Ceyn Ostindən, Şarlotte Brontedən, niyə qadınların “Hərb və sülh” kimi əsərlər yazma bilməməsindən, Şeksprin xəyalən canlandırdığı bacısının timsalında qadın yoxsulluğu və namus mövzusunda bəhs edən memuar tipli bir əsərdir. Vulf kitabın əv-

vəlində qeyd edir: “Dodaqlarımdan bəzi yalanlar töküləcək, amma bunların arasına qarışmış bəzi həqiqətlər də ola bilər, bu həqiqətləri tapıb çıxarmağı oxucuya həvalə edirəm” [5, s.5].

Virciniya Vulfun “Onun öz otağı” adlı memuarı aşağıdakı sözlərlə başlayır:

“Biz sizdən qadınlar və yazıçılıq haqqında danışmağımızı istədik. Bunun özünə aid bir otaq ilə nə əlaqəsi var?, – deyə sual verə bilərsiniz. Mən izah etməyə çalışacam” [5, s.6].

Qadınlar və onların ədəbiyyatdakı rolu haqqında danışarkən ağıla gələn ilk adlardan biri Virciniya Vulfdur. Elə bu səbəbdən oxucu əsəri oxumağa başlayarkən Virciniya Vulfun bu mövzu ilə bağlı yaranan bütün suallara hərtərəfli cavab verəcəyini və qadınların ədəbiyyatdakı rolunun nə qədər böyük olduğunu hamıya isbat edəcəyini düşünə bilər. Amma Virciniya Vulfun əsər vasitəsilə insanlara çatdırmaq istədiyi tamam ayrıdır. O, müəyyən arqumentlər irəli sürərək qadınların nəyə görə möhtəşəm yazıçılar olduqlarını isbat etmək istəmir, əksinə o, qadınların nəyə görə sahib olduqları potensialı dəyərləndirə bilmədiklərini və nəyə görə ədəbiyyat tarixində kişilərdən qat-qat az yer tutduqlarını anlatmağa çalışır.

Vulf bir qadının yazmaq üçün hər şeydən çox bir otağa və özünü təmin edəcək qədər pula ehtiyacı olduğunu deyir. Nə üçün özünə aid bir otaq və nə üçün pul? Vulfun pul və yaradıcılıq arasında bu qədər kəskin bir əlaqə qurması oxucunu təəccübləndirə bilər, amma Mazlovun ehtiyaclar iyerarxiyasında da göstərildiyi kimi, bir insan yalnız bəsit ehtiyacları təmin olunduqdan sonra fəaliyyət göstərə bilər. Bir qədər pul və özünə aid bir otaq yazıçılığın bəsit ehtiyaclarıdır. Buna görə də qadınlar çalışmalı, pul qazanmalıdırlar və gələcək nəsillərə də kömək etmək üçün öz miraslarını yaratmalıdırlar.

Kembridc Universitetində nitqi zamanı Virciniya dövrün problemlərindən bəhs edərkən qadının ədəbiyyatdakı rolunu vurğulayır. Virciniya bu dövrdə yaşayan qadınların niyə heç bir əsər yazmadıqlarını düşünür, ancaq cavab bütün çılpalığı ilə göz qabağında idi, qadınların təhsil almaq hüquqları yox idi, olsa belə, hələ 14-15 yaşına təzə keçmiş yeniyetmələr evləndirilir, 21 yaşlarında uşaq sahibi olub ömürlərinin axırına kimi ev-məişət işləri ilə məşğul olurdular. Belə bir dövrdə qadınların öz əsərlərini yazma düşüncəsi belə, çox gülməli səsələnirdi.

Virciniya əsərin növbəti hissəsində Şekspirdən danışır. Şekspir dövrün ən böyük dühası hesab olunurdu. O, təhsil almışdı, ancaq cavan yaşda məhəllələrindəki qızla evləndirilməyə məcbur edilmiş və cavan yaşda uşaq sahibi olmuşdu. Ancaq bu həyatı arzulamayan Şekspir Londona qaçır və teatrla çox maraqlandığı üçün bu işə üz tutur. Bu işdə çox uğurlu olan Şekspir öz tamaşaları ilə dövrün dühası statusuna layiq görülür. Şekspir bir kişi idi, ancaq qadının bu mövqelərə sahib olması absurd idi.

Virciniya bu fikri oxucuların beyinlərində canlandırma bilmələri üçün Şekspirin xəyali bacısı obrazını yaradır və onu Cudit adlandırır. Cuditin qardaşı kimi təhsil almaq hüququ yox idi və onun yazmağa marağı olmasına baxmayaraq, evdə və cəmiyyətdə bu, xoş qarşılanmırdı, heç kim ona maraq göstərmirdi. Qardaşı kimi o da eyni tale ilə üzləşir və 15 yaşında məhəllələrindəki bir oğlanla zorla nişanlandırılır. Cudit bunu istəmədiyini nə qədər dilə gətirsə də, ailəyə qarşı gəlmək kimi ixtiyar ona verilməmişdi. Bütün bunlara tab gətirə bilməyən Cudit Londona gedir. Teatra dərin marağı olan Cudit teatrlara bu marağını və istedadını deyir, ancaq heç kim onu xoş qarşılamır. Hər yerdən rədd edilən Cuditə teatrın sahibi Nik Grinin yazdığı gəlir və onu himayəsinə götürür. Ancaq hissələrin və şəhvətin qadın bədəni üzərindəki qələbəsinə görə Cudit hamilə qalır və uşağı olur. Yaşadıqlarına tab gətirə bilməyən Cudit intihar edir və cəsədi yaxın ərazilərdə tapılır. Əgər Şekspirin dövründə Şekspir kimi dahi bir qadın olsaydı, onun taleyi belə olardı. Şekspir kimi dahi bir qadının belə bir cəmiyyətdən çıxması tamamilə absurd idi. Ancaq bəzi istisnalar da olurdu. Virciniya burada Emili Brönteni misal gətirir. Yenə də bu istisnalar parlamır, elə istisna bir qayda kimi hər zaman qıraqda qalırdı. 16-17-ci əsrdə heç bir qadın dəliolma səviyyəsinə gəlmədikcə və ya intihar həddinə çatmadan buna nail ola bilməzdi.

Virciniya burada qadın namusu və əxlaqı mövzusunda da toxunur. O dövrdə ədəb-əxlaq mövzularına görə qadının adı hər zaman gizlədirdi. Qadın hər zaman qapalı qutular və səhnələr arxasında qalmağa məcbur edilirdi. Şairlər və yazarlar bəzi əsərlərində qadın obrazlarına belə kişi adları qoyaraq onu gizlədirdilər.

Virciniya bu hissənin sonunda bütün hissənin xülasəsi olaraq bir cümlə yazır ki, dünya istedadlı kişilər üçün qayğısız, ancaq qadınlar üçün hər zaman tənqid atəşinə hazır idi.

Əsəri oxuyarkən biz əslində Virciniya Vulfun da bir axtarış içərisində olduğunu görürük. O da eyni oxucu kimi, öz suallarına cavab axtarır. Nə üçün qadınlar ədəbiyyatda bu qədər az yer tuturlar? Məgər kiçik bir otağa və bir qədər pula sahib olmaq bu qədərmi çətinidir? Elə bu sualların cavabını tapmaq üçün o, çox geniş bir kitabxanaya sahib olan Britaniya Muzeyinə yollanır. Kitabxanada qadınların yazdığı kitabları axtararkən onun diqqətini bir nöqtə xüsusilə cəlb edir. Kişilərin sadəcə qadınlar haqqında yazdıqları kitabların sayı qadınların ümumilikdə yazdığı kitabların sayından çoxdur. Təkcə qadınların ədəbiyyatdakı rolu haqqında onlarla kitab, məqalə yazılıb. Amma qadınlar tərəfindən kişilər haqqında yazılan kitab demək olar ki yoxdur. Maraqlıdır, görəsən, kişilər bu məsələni müzakirə etməyə ayırdıqları vaxtı onun həllinə ayırsaydılar nə olardı? [2, s.165-189].

Vulfun qadınların “yaza bilmədikləri üçün yazmadıqlarını” deyən şəxslərə cavabı isə onun necə bir zəkaya sahib olduğunu göstərir. O, Şekspirlə eyni dövrdə yaşamış və qələmi ən az onun qədər qüvvətli olan xəyali bacısının faciəvi taleyini bizə təsvir edir. Qərb dünyasında belə bu qədər təzyiqlə üz-üzə gələrək inthiara məhkum edilən bu qadının Şərq dünyasındakı prototipini də gəlin biz yadaq. Xəyal edək ki, dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin onunla eyni yaşlarda və onun qədər bacarıqlı bir bacısı var. Anadan olduğu anda əgər qız olduğu üçün öldürülməsə, o, böyük ehtimalla 15 yaşına çatmamışdan öncə özündən 30 yaş qoca bir adamla zorla evləndiriləcək. Əgər oxumağı öyrənə bilsə, arada qardaşının kitablarından bir-iki səhifə oxumağa çalışacaq, amma bunu edərkən hiss etdiyi utanca görə tezliklə kitabı yerə qoyacaq. Və ya əri gələrək nəyə görə qadınların kitab oxumamalı olduğunu ona yumruqları ilə aydın şəkildə göstərəcək. 20 yaşında artıq 3 uşağı olacaq və bütün həyatını onlara həsr edəcək. 40 yaşına çatdıqda isə nə bədəni, nə də beyni artıq yaşadığı əziyyətlərə dözə bilməyəcək və o, xəstəlik taparaq vəfat edəcək.

Qadınlar və ədəbiyyat mövzusunda danışarkən, Ceyn Ostin, Şarlotta Bronte, Corc Eliot kimi qadınlardan bəhs etməmək olmaz. Görəsən, necə oldu ki, bu qadınlar şərtlərin ağırlığına baxmayaraq, özlərindən sonra ədəbi bir miras qoymağı bacardılar. Corc Eliotun izlədiyi yol o qədər də xoşagələndeyil. O, buna asan yoldan gedərək, varlı və evli bir şəxslə əlaqə quraraq nail olmuşdur. Şarlotta Bronte isə çalışaraq həm özü, həm də bacıları üçün yaxşı bir həyat yarada bilmişdir. Amma yaşadığı həyat onu sındıra bilməsə də, onda kişilərə qarşı böyük bir qəzəb yaradır. Bu onun şah əsəri olan "Jeyn Eyr" əsərində də açıqca görünür. Bəlkə 100 il sonra yaşasaydı, o bu əsər sayəsində zəngin bir insana çevrilə bilirdi, amma onun yerinə Bronte əsəri cəmi 1500 funt sterlinqə satır.

Virciniya Vulf əsərdə Ceyn Ostindən xüsusi bir heyranlıqla bəhs edir. Ceyn Ostin zəngin bir ailədə anadan olmamışdı və ya onu yaxşı bir həyat verə biləcək varlı bir kişi ilə də evlənməmişdi. Onun aldığı təhsil də qaneedici deyildi. Onun heç bir otağı da yox idi. Əsərlərinin çoxunu ümumi otaqda, tez-tez ətrafdakılar tərəfindən narahat edilərkən yazmışdı. Onun bunu necə etdiyi Vulf üçün tamamilə anlaşılmazdır. Elə Ceyn Ostinin bu qeyri-adi bacarığı ona qarşı sadəcə qadın deyil, kişi ədəbiyyatçıları arasında da böyük heyranlıq yaratmışdır.

Virciniya kitabda verdiyi nitqini qadınları tərifləməklə və onları etməli olduqları işlərlə məşğul olmaları barədə məsləhətlərlə bitirməli olduğunu düşünürük, ancaq bu tam da belə olmur. Vircinia qeyd edir ki, qadın olaraq cəmiyyətdə hər zaman rastlaşdığımız ciddi problemlərə baxmayaraq, 1866-cı ildən bəri artıq qadınlara seçki hüquqları verilib. 1880-ci ildən bəri artıq qadınların öz mülklərinə sahiblənmə hüquqları var. 1919-cu ildən bəri isə qadınların təhsil ala bilmələri üçün 2 universitet fəaliyyət göstərir və bunların sayı artmaqdadır. Qadınlar isə indiyə qədər içlərində daima gizlətməli olduqları istedadları artıq gün üzünə çıxartmalıdırlar. Artıq onlar da Şekspir kimi tamaşalar yazmalı, Bethoven kimi əsərlər bəstələməli, dünyada bir çox kəşflərin altında imzalar atmalıdırlar. Və son sözünü belə bitirir. “Sizə özünü məxsus bir otağınızın olmasını diləyərkən, hər zaman həqiqətin işığında yaşamağınızı, sizin hər zaman məqsədə aparacaq bir həyata sahib olmağınızı diləyirəm” [6, s.205].

Nəticə / Conclusion

Artıq Virciniya Vulfun vəfatından 80 ilə yaxın bir müddət keçib, ancaq bu günün özündə belə, biz onun əsərlərində yeni cəhətlər görürük, yeni detallar, akvarellə işlənmiş ştrixlər tapırıq. Bu mənə-

da həm fikir, düşüncə baxımdan, həm də bədii-estetik baxımdan o, həmişə müasirdir. Yaradıcı şəxsiyyətin müasirliyi, təbii ki, yalnız onun yaşadığı dövrlə nisbətə deyil, gələcək on illərin, gələcək əsrlərin zaman müqavimətinə sinə gərməsi ilə ölçülür. Virciniya Vulfun modernistliyi onun istedadının ifadəsidir. İstedad isə zamandan güclüdür [1, s.10-11].

Yazıçının yaradıcı ruhundan bəhrələnərək memuar və avtobioqrafiyalarda yaratdığı avtoportreti və bu obraz vasitəsilə yalnız ingilis cəmiyyətinə deyil, bütün dünyaya çatdırmağa çalışdığı problemlərin əks olunduğu əsərləri keçən əsrdə olduğu kimi, bu gün də müasir dövrün, müasir inkişafın, müasir qayğıların, müasir iztirabların, müasir sevincin, müasir estetikanın ağırlığına tab gətirən, bu çəkini, yükün altında əzilməyən əsərlərdir. V.Vulfun əsərlərinin əsasını elə ideyalar təşkil edir ki, onlar həmişə yaradıcılıq üçün müasir səslənir və onun qaldırdığı problemlərin bir çoxu hər zaman insan qarşısında dayanmış və dayanacaqdır [3, s.118].

Ədəbiyyat / References

1. Elçin. Şəxsiyyət və İstedad. Bakı, UNDP, 2000.
2. Fernald, Anne. A Room of One's Own, Personal Criticism, and the Essay. Twentieth Century Literature, Vol. 40, No. 2 (Summer, 1994), Hofstra University.
3. PEN CLUB`da müzakirələr, Britaniya ədəbiyyatı, incəsənəti və fəlsəfəsinə dair 20 məruzə. ALATORAN, 2013.
4. Woolf, Virginia. "Modern Fiction". The Broadview Anthology of British Literature: The Twentieth Century and Beyond. Ed. Joseph Black. 2006. 227. Print.
5. Woolf, Virginia. "A Room of One's Own". An Imprint of Harper Collins Publishers. Grafton.1977.
6. Sandberg, Eric. "Mysterious Figures": Character and Characterisation in the Work of Virginia Woolf. University of Edinburgh. 2010.
7. Zülfüqarova F. İngilis və Azərbaycan ədəbiyyatlarında insan konsepsiyası (Virciniya Vulf və Afaq Məsudun yaradıcılıqları əsasında). Bakı: Elm və təhsil, 2012.

Творческие поиски и собственное кредо писательницы в произведении Вирджинии Вульф «Собственная комната»

Севда Гусейнова

Бакинский Инженерный Университет. Азербайджан.

E-mail: shuseynova@beu.edu.az

Резюме. Вирджиния Вульф – одна из ведущих литературных фигур первой половины двадцатого века в английской литературе. Вульф была одним из самых активных членов группы Блумсбери. Блумсбери был элитной группой интеллектуалов, писателей, художников и выпускников английского общества в Кембридже. Вульф считала себя спиритуалистом, то есть не материальный мир, а духовный, нравственный мир и внутренние чувства человека имели для нее огромное значение.

Под влиянием трех великих писателей – Джеймса Джойса из Ирландии, французских писателей Марселя Пруста и Франца Кафки, которые являются настоящими гениями модернизма, Вирджиния Вульф отдает предпочтение модернизму в литературе и называет этот период «фрагментарным периодом сознания».

Написанная в 1929 году «Собственная комната» считается одним из величайших произведений эпохи, подробно освещая темы свободы женщин, а также роль женщин в литературе и творчестве в феминистском движении. Читая книгу, мы на самом деле видим, что Вирджиния

Вульф тоже находится в поиске. Автор, как и ее читатели, ищет ответы на свои вопросы. Почему женщины занимают так мало места в литературе? Автор призывает женщин и заявляет, что они также должны раскрыть свои таланты, которые им приходилось скрывать до сих пор. Теперь они также должны исполнять пьесы как Шекспир, сочинять произведения как Бетховен.

Работы В.Вульф основаны на таких идеях, которые всегда звучат современно для творчества, и многие из проблем, которые она подчеркивала в своих работах, всегда были и стоят перед людьми.

Ключевые слова: творческая женщина, образ, современная английская литература, модернизм, английское общество